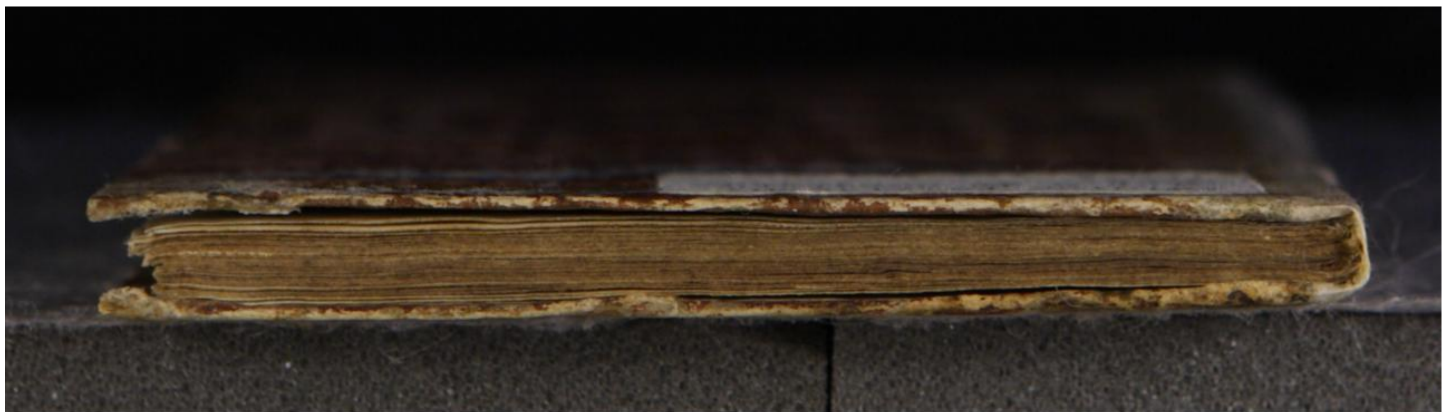
Ægidius Lauridsen:

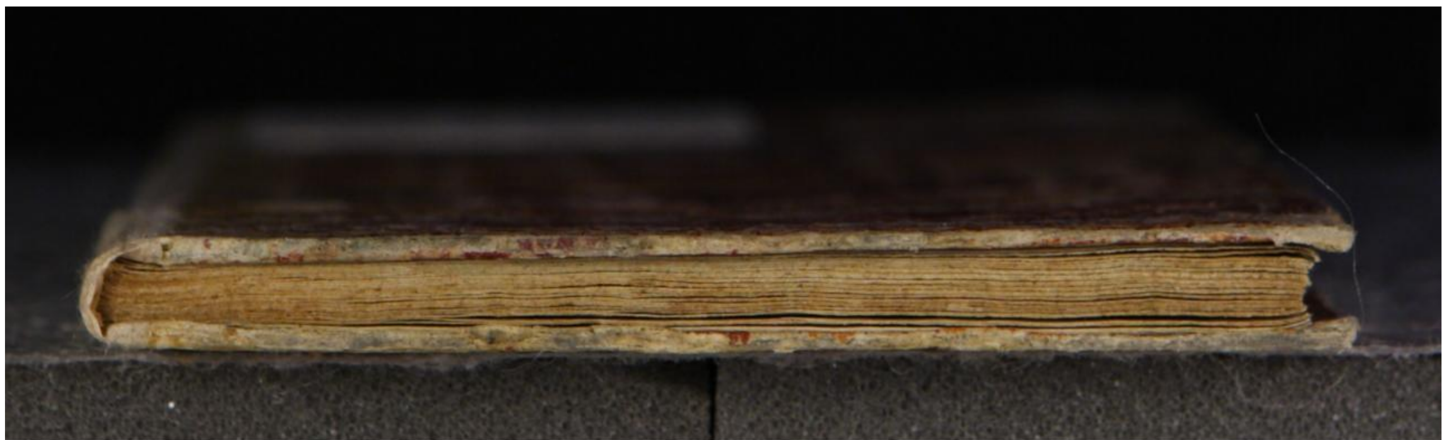
Oratio de cometarum genere et subjecto,

1593.

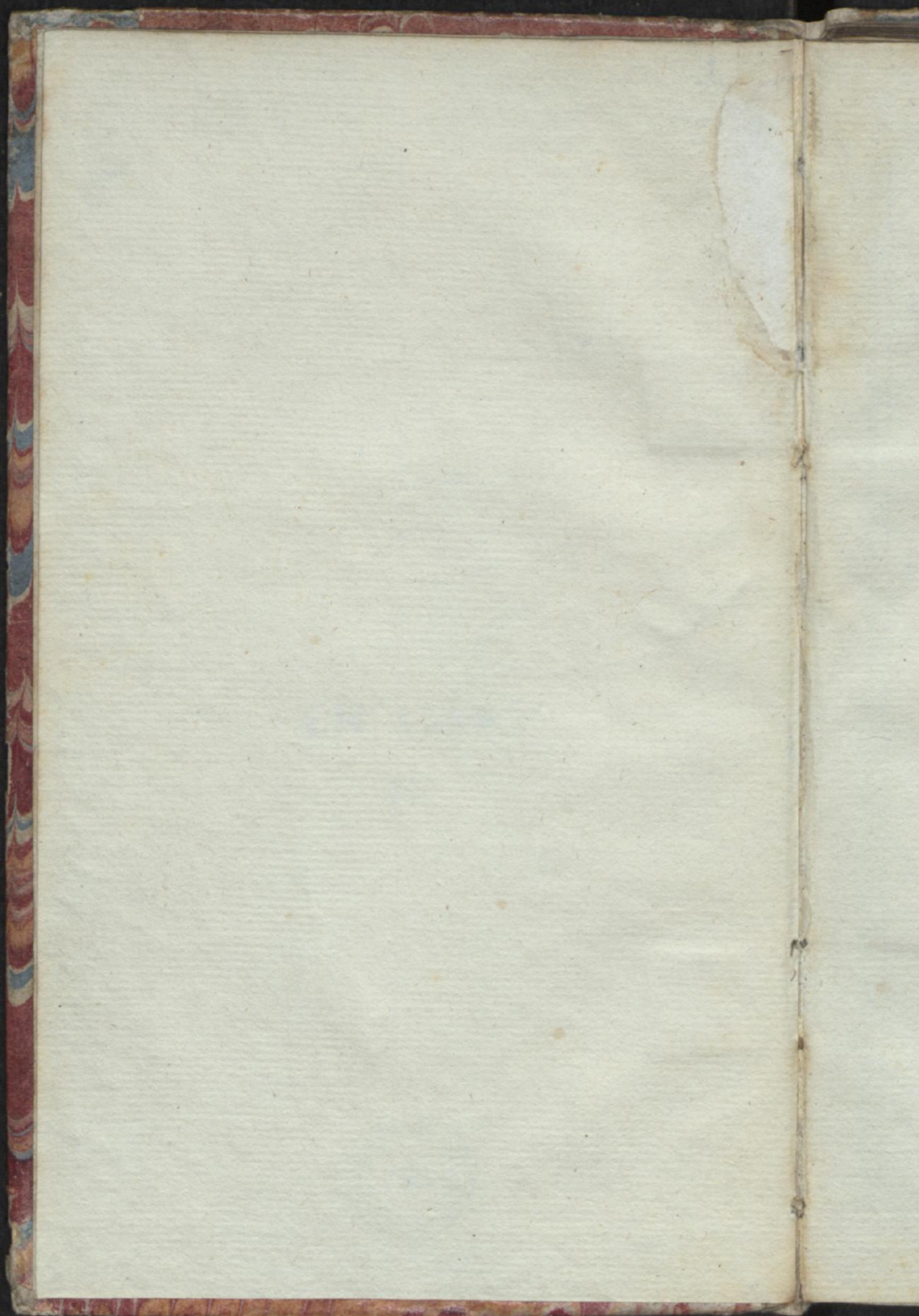

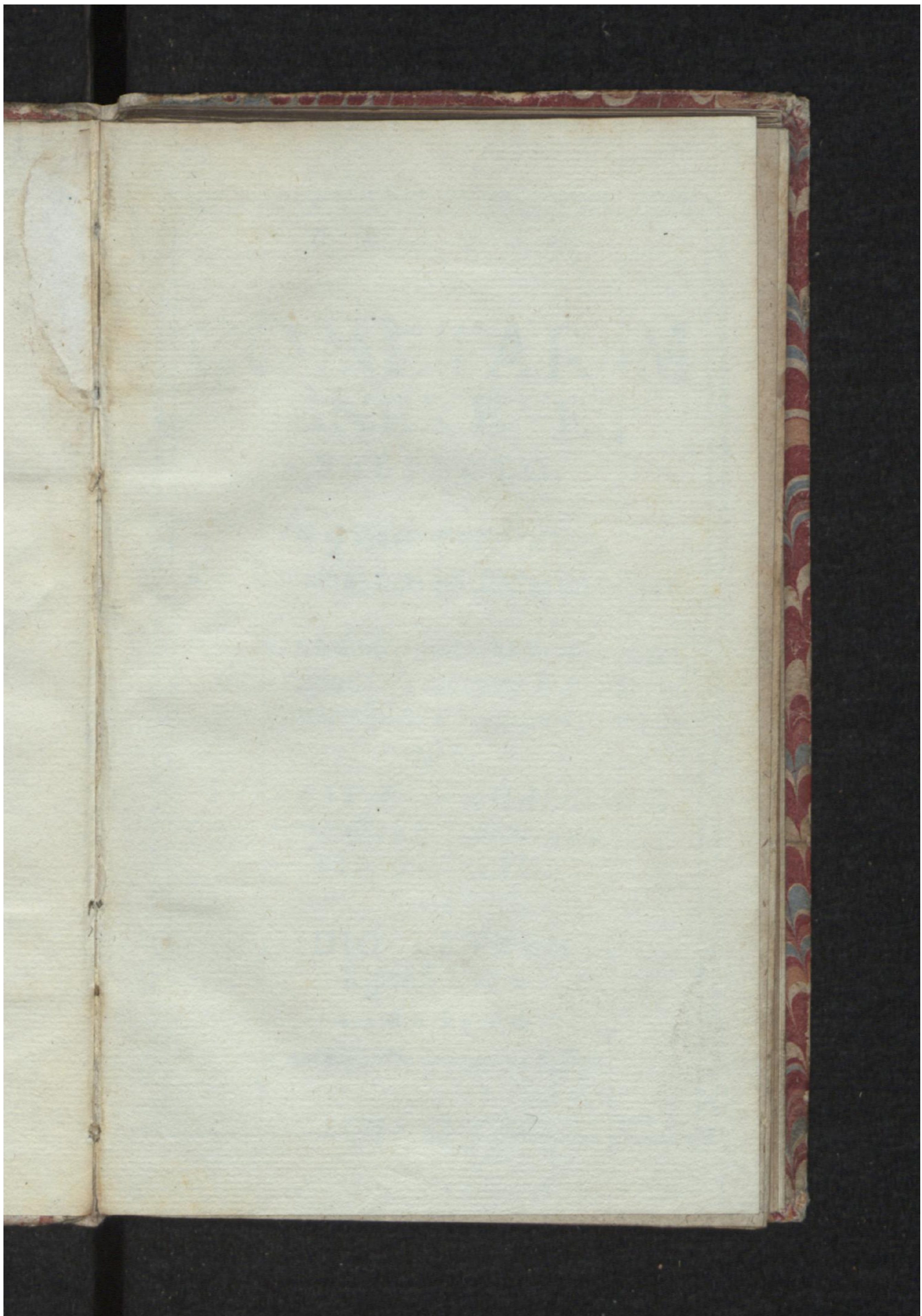

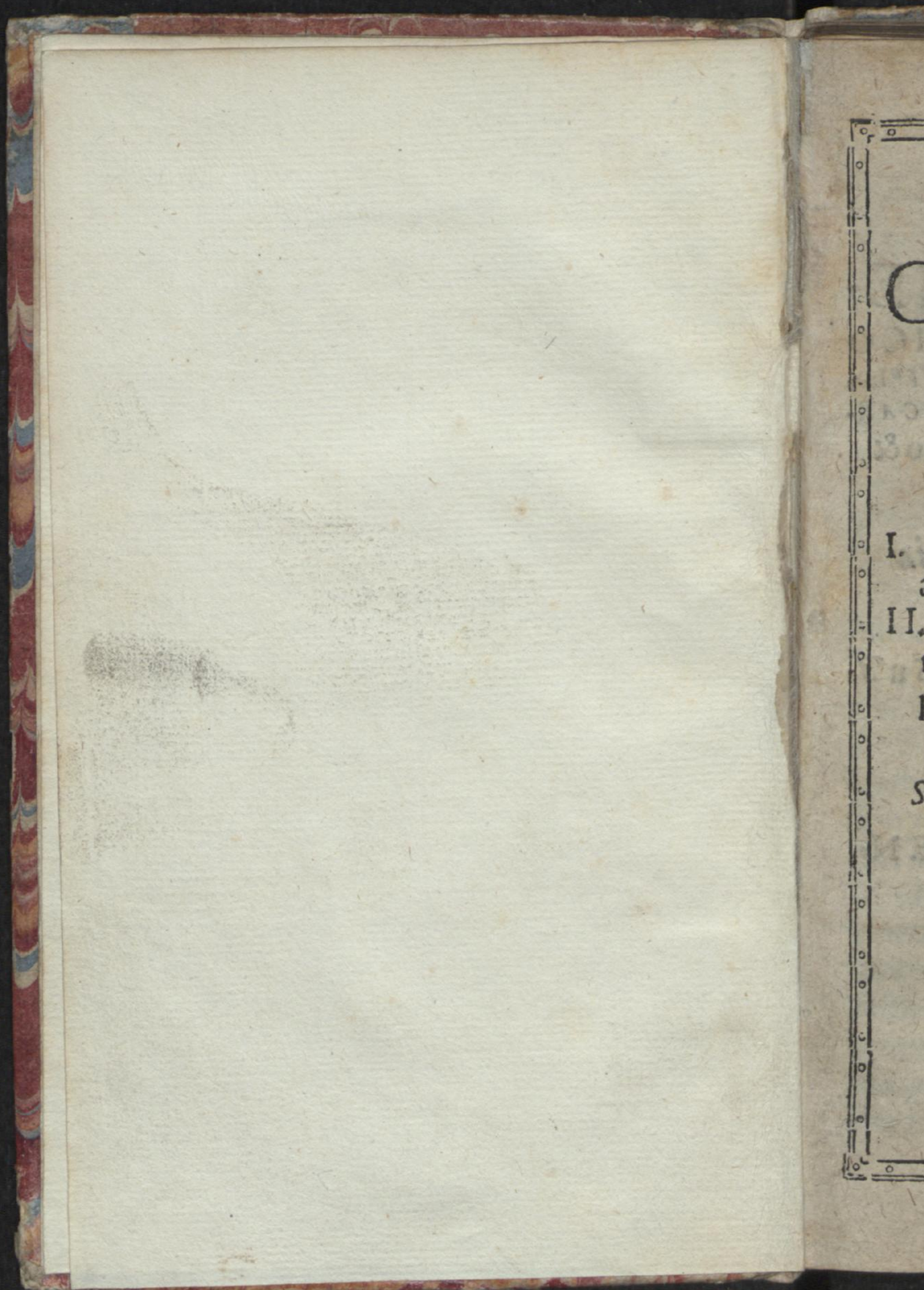

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

ORATIO DE COMETARUM GENERE ET SUBJECTO;

In qua demonstratur,

I. Cometas non esse stellas mundo coævas.

II. Non solum, juxta Aristotelis placita, in regione elementari, sed etiam supra Lunaris sphæræ terminos generari.

Habita

SERVESTÆ ANHALDINOrum pridie Kal. Septemb. Anni

cIↃ IↃ xcIII.

AB

ÆGIDIO LAURENTIO
Ripensi Dano.

SERVESTÆ

Excudebat Bonaventura Faber.

NOBILI, GENE-
ROSO ET MAGNIFICO
DOMINO, DN. ARNOLDO HVITFELD,
DN. LILDEÆ, REGNI DANIÆ CAN-
cellario amplissimo, Domino &
patrono suo benignis.

*Honoris & observantiæ
ergò,*

Hanc, DE GENERRE & SUB-
JECTO COMETARUM,
*orationem
dedicat consecratq́;*

ÆGIDIUS LAVREN-
TIUS RIPENSIS.

ORATIO.

ON DUBITO, REVErendi, amplissimi, & clarissimi viri, nec non studiosissima lectissimaq; juventus, non, inqvam, dubito; qvin in hâc hominum præstantissimorum coronâ, multi præstò sint, qvi admirenrur me non erubescere, hanc Cathedram, doctissimorum virorum pedibus destinatam, incultis meis & rudibus ascendere; inclytoq; huic avditorio excellentissimorum & eloqventissimorum virorum orationibus affatim ebrio, tenuem, exilem, & omnibus oratorii liqvoris saporibus destitutam declamationem meam propinare. Vsu hoc evenire solet illis, qvi nullâ ingenii felicitate nati; nullo nitidioris doctrinæ honestamento ornati; nullâ ætatis gravitate conspicui; nullâ dicendi festivitate jucundi; festivas, graves, doctas & ingeniosas cultissimorum virorũ avres ad ingenio perfecta, elaborata industriâ, polita arte assvetas, frigidis suis & rigi-

dis demulcere ſtudent oratiunculis.
Qvorum titulis me qvoq; ſubſcriptũ
video; qvoniam examinato ingenio-
lo meo ad ſolidioris eruditionis libræ
trutinam, & judicio ad honeſtiſsima-
rũ doctrinarũ ulnam reqviſito, ſubdu
ctâq; ratione omniũ; omnia illa de qvi
b9 modò dixi, in me confluxiſſe repe-
rio. Exigo in me & à me ingeniũ; rude
invenio & incultum; examino erudi-
tionem; tenuis ſeſe offert & exilis;
perpendo ætatem; juvenilis eſt, & ad
tanta munera obeunda inſveta; æſti-
mo dicendi facultatem; voſmet ipſi
ex hoc loco me non eloqventem, ſed
hæſitantem, non dicentem, ſed bal-
butientem avditis. Hæc impedimen-
ta omnia, licet mihi nullos floſculos
colligenti, nullos dicendi lepores &
feſtivitates avcupanti, in ipſo veſtibu-
lo orationis meæ obviam proceſſe-
rint; animum tamen à conatu meo a-
vertere, deterrere, avt mutare nullo-
modo potuerunt. In qvo ſupra mo-
dum animũ mihi addidit, alacremq;
reddidit, ingens illa, ac perſpecta
mihi & penitús cognita, humanitas
&

& benevolentia vestra, quâ omnes, qvi ex hoc loco ante me dixerunt, excepistis. Qvâ ratione, quod verè & ad rem appositè cecinit cultissimus & eloqventissimus Poëta Menander; ἅπαντας ἡ παίδευσις ἡμέρους ποιεῖ, avgustissimo exempli testimonio comprobastis. Qvantò enim qvisq; eruditione & doctrinâ magis pollet; tantò etiam magis supra alios humanitatis decore & cādore eminere solet. Qvocirca non dubito, qvin humanitas vestra firmissimo eruditionis fundamine stabilita, cùm audaciæ, tum etiam infantiæ meæ candidè sit datura veniam. Qvòd equidem vos eò libentiùs facturos esse mihi persvasum habeo: ubi intellexeritis, ut intelligitis, me non studio ostentandi ingenium (qvod perexiguum in me esse sentio) neq; eruditionis jactandæ gratiâ, (qvam admodum curtam & exilem esse ingenuè fateor.) Etenim in hanc cathedram conscendo, ac in Solem, ut dicitur, & pulverem prodeo, ut exerceam vires ingenii ac semina illa, qvæ in hoc illustri Gymnasio dili-

genter colui, omni ratione fovi, alui, avxi, efferant qvodammodo ipsa se, & qvasi facto declarent, me non fuisse otiosum & oscitantem illustrissimæ hujus scholæ alumnum. Qvare insigni vestrâ & pari humanitate fretus & confirmatus, ad materiam, de qvâ in præsentiâ avdaciùs potiùs qvã efficaciùs & ornatiùs dicere decrevi, descendam. Qvâ in re non multum mihi elaborandum est, ut nova comportem: non enim cantilenæ sunt hæ, qvibus novitas, ut ait Talemachus, addit gratiam: sed res, qvibus antiqvitas conciliat avctoritatem; & revera si apta ad id, qvod mihi propositum est attulero, qvibus ea cunq; verbis extulero, eo ipso me satis ornatè dixisse arbitrabor. Agite igitur viri amplissimi, & cum aliis nominibus, tum hujus de qvo dicere ingredior negocii scientiâ & cognitione clarissimi: agite studiosi juvenes, qvorum florida adhuc & tenera ætas, in paris gloriæ spem, eodem qvasi Musarum lacte educatur: date mihi, obsecro, pavllisper vos, vestrasq; aures & ani-

animos; meq; cum benevolentiâ av-
dite & æqvanimitate.

Magna inde usq; à priscorum Philosophorum tempore de genere cometarum, qvi omnium ferè hominũ mentibus maximum incutere solent terrorem, inter Naturæ peritos, viguit controversia. Qvidam ardentes ejusmodi in sublimi lampades, non in fluxis, sed constantibus: non in caducis, sed æternis; non in elementarib9, sed cœlestibus; non in obscuris, sed nobilibus naturis posuerunt: constitutoq; tertio qvodam stellarum genere, ad gloriam eas dignitatesq; stellarum, qvantum in ipsis fuit, evexerunt. Qvidam contrà abstrusam rerum naturam diligentiùs pavllò & accuratiùs rimati, hanc sententiam tanqvam veri fidem excedentem respuerunt & improbârunt; ac proinde cometas ab omni stellarum numero & censu exclusos, corporibus inconstantibus asscripserunt; substantiis imperfectis subjecerunt; naturis fluxis annumerârunt: metiora nominârunt. Horum sententiam ut vetustissimam;

ita veritati magis consonam & consentaneam esse arbitramur: atq; ob id patrocinio nostro havd fravdari patiamur. Qvod qvidem tantò tutiùs veritati deferre nos posse existimamus, qvantò simplicior est ejus oratio, sicut Evripides ait: ἁπλοῦς ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

Vt avtem de genere cometarum non mediocris inter naturalium rerũ scrutatores lis est, ita magni nominis Philosophi de eorundem loco avt subjecto discrepantes alunt opiniones. Aristoteles enim & Aristotelicæ doctrinæ addicti, in regione aëris supremâ, qvã Lunæ orbi assuunt, omnes nasci statuunt; in cœlo nîl generari aut corrumpi arbitrati. Ab hac sententiâ deflectentes moderni qvidam intra cœlestium corporum orbiculationes parallaxium invictâ veritate confirmati, omnes collocare avdent. Qvidam contrà dicto Poëtæ ——————*Medio tutißimus ibis*, avdientes; mediam qvandam inter nominatos jam Physicos sententiam tenent; fretiq; suis qvibusdam argumen-

mentis, asserunt qvosdam cometas in aëre, qvosdam in æthere consistere. De hisce omnibus qvantumvis discrepātibus inter se opinionibus, qvid sentiendum sit, & qvæ ex illis ad veritatem proximè accedat, in secundâ propositi nostri parte aperiemus. Intelligis ergo, Concio amplissima, totam nostram disputationem fore bipartitam: primùm enim differetur de Genere cometarum: deinde de Loco capiente cometas. utraq; pars habet magnas difficultates, & difficiles explicatus; qvi non ex plano & facili, sed ex arduo petuntur. Proinde gravitate & pondere propositi penè oppressus, planè conciderem: nisi benevolentiæ & favoris vestri columnis suffultus, sustentarer.

Diximus ad veri existimationem propiùs illorum accedere sententiam, qvi in hac parte Aristotelem Philosophorum principem, & alios antiqvioris dignitatis Philosophos seqvuti, cometas in cœlestium corporum præstantissimum & regium cœtum sublimari, ibiq; stellarum æternâ

majeſtate coronari, non patiuntur. Qvid enim vetat, affirmare incōſtantes haſce faces, nihil cum ſtellis, ab omni corruptione liberis, habere commercii? Sunt profectò illæ nullis certis durationis limitibus circumſcriptæ: accedente copioſiore nutrimento ad oculum creſcunt: materiâ verò pavllatim conſumptâ rurſum decreſcunt, atq; tandem plenè & planè in nihilum rediguntur. Qvòd ne à meipſo havſtum videatur, adduco Ariſtotelem ὁμόψηφον nobilem: qvi ſcriptum reliquit, omnes hujusmodi lāpades, ſuo tempore viſas, ſine occaſu extinctas eſſe, id eſt, ut interpretatur Alexander Aphrodienſes, ſupra horizontem: cum aliquantò ante occedere deſiiſſent, & longiús à finiente circulo, ut fit propter attenuatam materiam, avolaſſent. Seneca qvoq; Philoſophus (quanqvam hic alteram aliâs tueatur ſententiam, tamen qvin ad noſtri propoſiti probationem hæc ejus teſtimonia faciant non dubium eſt) hoc ipſum non obſcurè indicat, inqviens: *Poſt mortem Demetrii regis*

Ariſt. lib. 1. Meteorolo. cap. 6.

Seneca Phil lib 7. nat. qvæſt. cap. 15.

Syriæ,

Syriæ, cujus Demetrius & Antiochus fuere filii, pavllò ante Achaicum bellum cometes effulſit, non minor Sole. Primo igneus & rubicundus orbis fuit, clarumq; lumen emittens, quanto vinceret noctem; deinde magnitudo ejus deſtricta eſt, & evanuit claritas. Noviſsimè autem totus intercidit.
Non diſsimile eſt, qvod alibi idem annotat Seneca, clavum Imperii, rerumq; ſummam obtinente Archelao Macedone, apparuiſſe cometam initio exilem & tenuem, qvi ſucceſſu temporis creverit, ac ſe diffuderit, totamq; viam lacteam cõpleverit. Huc accedit clariſsimi viri Jacobi Milichii ſilentio havd obliterandum teſtimonium: qvi tres hujusmodi lampades pavllatim attenuatas, tandem ſupra horizontem diſparuiſſe, in ſecundi Pliniani libri explicatione ſe vidiſſe *In cap. 25.* clarè & apertè affirmat. Sed cur teſtimonium adduco Ariſtotelis, ſummi Philoſophi? Cur Senecam, latinũ illum Sapientem pro me allego? cur Milichianum in hac cavſâ ſuffragiũ avcupor? Multos in hoc conſeſſu doctiſsimo adeſſe: multos in hâc civitate ſupereſſe; multos adhuc alibi

vivere opinor: qvibus illum inavditæ
Cometa magnitudinis cometam anni 1577
anni 1577 pedetentim attenuatum, tandem in
Pegaſi Aſteriſmo expiraſſe notũ ſit.
Idipſum, ne ulteriùs progrediamur,
huic, qvi ante dies aliqvot obſcuro
qvodam lumine micabat, contigiſſe,
nemo noſtrûm eſt, qvi in dubium vo-
care poterit. Sicut ergò cometas
tantæ viciſsitudini ſubjectos eſſe pa-
lam eſt; ita vice verſâ à cœleſtiũ cor-
porum naturali majeſtate, nihil alie-
niùs, nihil magis abſonum, nihil ma-
gis abhorrens cogitatione fingi po-
teſt, qvàm avgeri, minui & conſumi.
Nam qvod ſeptimam Pleiadum an-
te excidium Troianum cæteris luci-
diorem fuiſſe, tuncq; diſparuiſſe fin-
gunt Poëtæ; fabula eſt non hiſtoria.
Qvis namq; Philoſophantium negâ-
rit omnes Æthereæ regionis ſtellas
eandem magnitudinem, numerum
& formam retinere: qvâ ſemel in pri-
mævo rerum ortu à ſupremâ illâ Mē-
te, ſunt dotatæ? Qvis contra affirma-
verit, Lumina illa cœli; Oculos illos
univerſi Mundi clariſsimos capere
incre.

incrementa & decrementa: generari & corrumpi; avgeri & minui? Nemo hoc affirmabit; nemo illud negabit, qvi modò ſenſus ſui & rationis ſit cõpos; qvi modò cum ratione non inſanit. Etenim eaſdem ſtellas qvas olim antiqviſsimi Aſtronomorum Timocares, Hypparchus, Albategni9, Ptolemæus & alij annotârunt; adhuc à modernis eâdem magnitudine, eodem numero, eâdem formâ obſervari, atq; iiſdem nominibus appellari, ſine omni dubitatione firmum & ratum eſt. Præclara ſunt, ac ut memoriâ digniſsima, ſic ad rei propoſitæ veritatem fidemq; maximè facientia, qvæ legũtur in Jobo viro ſanctiſſimo & antiqviſsimo *Qvi facit Arctu-* Job. Cap. 9. *rum, Orionem & Pleiades, ac penetralium* verſ. 9. *Avſtri ſydera.* Item. *An conſtringes de-* Idem cap. *licias Pleiadum: avt lora Orionis diſſolves?* 38. verſ. 31. *Educesné remotiora ſigna qvodq; tempore ſuo: avt Arcturum cum filiis ſuis duces?*

Neq; verò qvicqvam nos movent illorum ſubtilitates, qvi hujus aſſertionis veritatem Lunæ variis apparitionibus & phaſibus evertere ſe poſſe

putant.

putant. Lunam enim pro vario ad Solem ſitu, variâq; baſium illuminationis & viſionis interſectione, modò falcatam, &, ut Plinii verbis utar, in cornua curvatam formam, modò æqvâ deviſam portione faciem; modò gibboſam: modò circularem imaginem, illæſo tamen corporis ſui ſiſtemate, oculis aſpicientium objicere omnibus, qvi prima Aſtronomiæ fũdamenta jecerunt, in explorato eſt. Ejuſdem valoris eorum videtur eſſe commentum: qvi ſingulares qvoſdã in cœlo orbes fingunt, in qvibus crinita hæc & barbata ſidera curſum ſuum continuare ſtatuunt. Ex hiſce fictitiis cometarum orbib9 exiſtimant ſeſe apparitionis & diſparitionis, augmentationis & diminutionis, adamantinam & chalybeam reddere & enodare poſſe rationem. Sicut, inqviunt, aliâ atq; aliâ Planetæ apparent magnitudine; & modò in conſpectum noſtrum prodeunt, modò verò qvaſi evaneſcunt, pro variâ orbium & epicyclorum ſuorum circumgyratione: ita etiam cometæ pro vario or-
bium

bium suorum motu, modò avgeri, modò minui, modò apparere, modò etiam sese nostro aspectui subducere & qvasi extingvi putâtur. Hæc eqvidem Planetis contingere, qvamvis Astronomica confirment principia, & nos ipsimet confiteamur: tamen eadem illa cometis congrua esse, demonstrari ab ipsis tam posse arbitramur, qvàm qvod minimè. Qvem sensum non mediocriter mihi confirmat barbatum illud jubar, anno 1577 non sine summâ admiratione visum, qvod primo apparitionis tempore tam inavditâ & insolêti fulsit magnitudine, ut totius Dodecatemorii spacium, hoc est, 30 gradus & ultra corpore suo occuparet; ut de hoc optimo jure dici potuerit, qvod Poëta de qvodam cecinit:

Inavdita magnitudo cometæ anni 1577.

Se negat huic similem vidisse prioribus annis
Tota Lycaonio subdita terra polo.

Qvòd cum verissimum sit, non immeritò quæritur, cur cometa hic, qvi orbis beneficio pavllatim, ut illi avtumant, ad nostrum conspectum promovendus, magnitudinis incremen

mentum suscipere, secundum eorum placita, jure debuisset, atq;, ut cum Seneca loqvar, qvi crescere debuisset qvò propiùs accederet; tam vasto & horrendo, minimeq; crescēte corpore primo statim manifestationis tempore, coruscabat? Ex superiori profectò cœli regione (ubi in immensâ & incredibili distantia cometas latitare fingunt) ad nostrum conspectū subitaneo qvodam impetu devolutū fuisse, nulli sanè persvadebunt; nisi qvi cœlestem ἐυταξίαν & harmoniam eversam atq; turbatam; qvi commenticiis orbibus inavditum & ab exactissimo cōstantissimoq; cœlestium corporum motu alienum & prorsus dissentaneum raptum fingere voluerint.

Verumenimverò dum hâc ratione rationi occurro: hoc responsū ab ipsis refero. Cometa ille, de qvo modò dixisti, non potuit ab initio videri; nō potuit incrementum ejus animadverti; non potuit motus observari: qvia toto illo tempore, qvo è superiore loco in inferiorem se tulit, radiis solari-

ſolaribus tectus fuit, iisq; qvaſi captus & involutus; à qvibus tandem liberatus in oculos hominum incurrit; corpus ſuum ſplendidum oſtendit, motumq; corporis Aſtronomis notandum præbuit. Atqvi verò cùm cometarum maximam partem Heliaco ortu à Sole proficiſci liqvidò cōſtet, atq; idipſum Cometæ anni 1577 accidiſſe obſervatū ſit: hanc aliqvid ponderis habituram reſponſionem cōcederem9; niſi ipſis fortaſſe palàm eſſet, cùm hunc, tum alios multos Cometas, (puta poſt primam apparitionem decreſcentes) jamjam à radiis ſolaribus deſertos, vel adhuc ipſis ex parte implicatos & perfuſos, majore apparere magnitudine & mole, qvàm cùm aliqvot dierū avt pavcarū ſeptimanarū itinere ab ipſo Sole diſceſſerint. Stellas verò omnes tā fixas qvàm erraticas, cùm à Sole ſtellarum gloriâ & majeſtate, Heliaco ortu digrediuntur, ſui minorem imaginem propter majorem Solaris claritatis vicinitatem oculis aſpicientiū imprimere, qvàm cùm longiùs inde

decesserint, qvotidiana experientia certisimum reddidit. His rationibus subsidiariam operam præstat calculus Astronomorum, qvi omnium Planetarum cursus & apparentias, item qvando stationarii, qvando retrogradi, qvando velociores, qvando tardiores motu, qvando in Apogæo, qvando deniq; in Perigæo futuri sint, certisimi calculi indagine exactisimè prædicere possunt. At verò de horũ inconstantium corporum apparitionis & disparitionis tempore, qvando, qvo loco, avt qvali induta formâ, proditura sint; tantùm, qvantùm de extremi diei novisimo momento & articulo, qvi Deo soli temporum conditori notus est, pronũciare qveunt. Qvòd avtem Apianus ex infortunato superiorum Planetarũ positu Cometam exoriturum prædixerit, magis ad ipsorum commentum evertẽdum, qvàm confirmandum avt probandum valere, in aprico est. Qvæ cùm ita sint, liqvidisimè constat, è vàno havstam esse opinionem eorũ, qvi non erubescunt, Cometis æternã

maje-

majeſtatem & dignitatem ſtellarum, incertis qvibuſdam rationibus moti, aſcribere: cōtra verò certiſsimam eſſe atq; veriſsimam, noſtram aſſertionem, qvæ habet non modò graviſsimorum avctorum magnifica ſuffragia, ſed etiam conſentientem ipſiſsimam experientiam, magnam illam veritatis & certitudinis magiſtram.

Qvemadmodum avtem crinitas barbatasq; ejuſmodi lampades ſentimus liqvidum in modum creſcere, decreſcere atq; tandem planè conflagrare: ita etiam plerunq; conſtantioris & exqviſitioris motus prætereuntes terminos, prout exhalationibus naturali ſtellarum calore excitatis contingit, huc illuc incertis legibus vagabundæ obambulant. Etenim, ut clariſsimus vir Cunradus Daſipodius aſſeverat, nunc celeriter inæqvali temporis ſpacio progrediuntur, nunc qvaſi qvieſcunt & aliqvot diebus ſubſiſtunt, nunc lentiori gradu incedere obſervantur, nunc deniq; mutato curſu in aliam partem ſe vertere conſpiciuntur. Hoc ipſum doctiſ-

Cunrad Daſipod. in doctrinâ de Cometis & Cometarū affectionibus.

Moestlinus in tractatu de cometa anni 1577. cap. 1.

doctiſsimus vir Mœſtlinus ſuffragio ſuo approbate videtur, qvi ſuperiorũ ſeculorum (putat illos, qvi ante annũ 1577 apparuerunt) lampades incertis motibus vagatas atq; huc illuc impulſas fuiſſe tradit. Addo his Pontani teſtimonium, qvi Cometam primo ab ortu in ſeptemtrionem agi, donec ad Arcton veniſſet, obſervavit; idem cum jam Saturnus & Mars tecto curſu progrederentur, deinde iter ſuum flexit ab Arcto in occaſum tantâ celeritate ut uno die triginta gradus emenſ9 ſit. Jam verò attollite mecum pavlliſper animos ad Æthereas illas ſedes; ingredimini cum ratione cœleſtium corporum curiam; circumſpicite domicilia omnium erraticarum: omnium fixarum motum & conſtantiam ſubducite. Nullum Planetarum invenietis: nullam fixam offendetis; qvæ tam inconſtantem & varium habeat motum. Retinent qvippè, retinent ſtellæ; & dum mundus durabit retinebunt curſum conſtantiſsimi & elegantiſsimi ordinis, qvem ſemel in univerſorum creatione cœ-

ne cœperunt & acceperunt. Vult enim magnus ille rerum Molitor & mundi potentissimus Editor, naturas cœlestes, qvales cœli & stellarum nomine comprehendimus, continuâ successione & indefesso cursu, primæva mot9 sui officia accuratissimè & constantissimè tueri. Hinc cùm tam fixæ qvàm erraticæ, tam certas & ordinarias inde usq; à principio vices ortus & occasus servârint, diuturno usu & experientiâ cum accuratâ & diligenti animadversione ac notatione eorum, qvæ eveniunt in motu Astrorum, factum est ut beneficio calculi omnia stellarum momenta ad singula ferè temporis momenta prædici possint. Hæc, credo, qvi Astronomicorum fontium liqvores gratissimos, saltem obiter leviter ut canes Nilum delibârunt, havd denegabũt, nisi totius Astronomiæ veritatẽ funditùs & radicitùs extirpare voluerint. Experientia siqvidem Astronomorum modernorũ Planetas omnes eâdem Astriferi circuli viâ regiâ ingredi, qvâ Ptolemæi & reliqvorum

priſcorum Aſtronomorum temporibus incedebant; & fixas eodem, qvo olim, abſolutiſsimo oriri & occidere motu, exactiſsimè convincit. Qvæ qvidem omnia qvia Cometis in ſolidum aſcribi neqveunt: meritò hîc Cometam anno 1577 exortum, cujus ſupra mentionem fecimus, inferre qvidam poterit, qvem non ſolùm cõſtantiſsimè ſtellarum more inceſsiſſe, ſed etiam intra ipſiſsima cœli ſepta locum ſibi delegiſſe, ex obſervationibus exactiſsimis Sereniſsimi principis Landgravii Haſsiæ lavdatiſsimæ memoriæ, Tychonis Brahe, Cornelii Gemmæ, Mœſtlini, & aliorum notum eſt; ita ut viris eruditis, ſicut inqvit clariſsimus vir Pevcerus, totam à Peripateticis, de Cometarum materiâ & ſitu traditam doctrinam, vocârit in dubium. Tantorum virorum teſtimoniis, ſolidiſsimo invictarum demonſtrationum Mathematicarũ fundamento ſuperſtructis, ſuum valorẽ libentiſsimè licet concedamus, atq; hũc anni 1577 Cometam & alios, motu, loco & circumſtantiis aliis ſtellarũ

Pevcerus in lib. de Divinatione.

æmu-

æmulatos fuiſſe naturam largiamur;
attamen qvia ex externis qvibuſdam
circumſtantiis rem aliqvam definiri
poſſe, omnes reclamitēt Logici; qvin
adhuc noſtra ſententia firma maneat
& illibata, non dubitamus. Diogenes
enim ſi Platonem præſtantiſsimum
Philoſophum, hominem, relictâ for-
mâ interna RATIONE nimirum, qvâ
potiſsimùm à brutis & aliis rebus di-
ſcriminatur, ab externis adjunctis &
circumſtantiis definientem, *ANIMAL*
BIPES CARENS PENNIS, ludibrio
excepit, dum gallum plumis nudatū,
hominem Platonicum appellare non
dubitabat: illi ſanè, qvi Cometis pro-
pter motus & loci convenientiam
ſtellarum æternam majeſtatem adju-
dicare volunt, qvâ ratione impruden
tiæ crimen effugere poterint non vi-
demus. Neq; etiam qvenqvam Phi-
loſophātium tam imperitum rerum,
tam ſui ſenſus ignarum & expertem
exiſtere ſcimus, qvi ſimiam in regiâ
avlâ pretioſis ornatam veſtibus, atq;
poſterioribus pedibus enervam & ar-
tificioſam ſaltationem explicantem,

hominem eſſe dicat; cum proverbio notum ſit, *Simiam eſſe Simiam etiamſi avrea geſtet inſignia.* Eâdem planè ratione Cometã eſſe Cometam, etiamſi in ſtellarum regio palatio candido veſtitus lumine motum ſeqvatur ſtellarum exiſtimandum eſt.

Hîc ordinis ratio, ut generationis Ætheororum Cometarum rationem reddamus, poſtulare videtur; verùm qvia tractatio illa potiùs ad ſecũdam noſtræ orationis partem ſpectare videtur hoc loco motuum Cometarũ cavſſas, qvas Phyſici ſtatuunt, exponere tentabimꝰ. Qvòd itaq; Cometæ genuinarum ſtellarum inſtár motu diurno oriuntur & occidunt, propriâ & inſitâ illis facultate havd fieri demonſtrant Phyſici. Eos enim qvi infra Lunam generantur (hos avtẽ, qvi ſupra Lunam conſpiciũtur, cum ipſo cœlo, cui inhærent circumvolvi nemo eſt, qvi dubitat) motu primimobilis, ſupremam aëris regionem, in qvâ domicilium parârunt, circumducentis, moveri docent. Motum verò flexum, qvo ſecundum ſeriẽ ſignorum

rum

rum aliqvando feruntur ductu & impulſu eorum Planetarum, à qvibus excitantur & accenduntur fieri tradunt. Neq; hoc loco ſilentio prætereundum eſt, qvòd inſignis & opinione vulgi major vir Dn. Pevcerus prædictum Cometam anni 1577 principiò incitatiori curſu proceſsiſſe annotavit. Cui etiam aſtipulatur Mœſtlinus, qvi apertè ſcribit illum Cometam indies magis magisq; ad Zenith (ut vocant) appropinqvaſſe initiò velociſsimè incedendo, pavllatim verò curſum ſuum cohibendo, donec in fine apparitionis tardiſsimus efficeretur. Qvare in ſtellarum æqvali ſemper velocitate incedentium gregem, hũc Cometam non referri poſſe, in plano eſt.

Pevcerus in libro de Divinatione.

Mœſtlinus tracta. de Cometa anni 1577 cap. 1.

Non igitur cometicæ perpetuitatis patroni, evincent ex motu Cometas eſſe ſtellas; nec ſatis demonſtrare poterunt, qvo ſtellarum genere cavdata hæc & barbata genera comprehendi velint. Non enim arbitror ipſos ignorare, à priſcis ſapientibus duo ſtellarum genera, deſtinctione planè

præclarâ,& eâ, qvæ de venerãdæ antiqvitatis ſapientiâ eſt, opinione digniſsimâ, eſſe notata & cõſtituta, qvorum unum eſt in ſtellis Fixis, alterum in Errantibus. Jam verò non opinor fore, ut vagabunda illa atq; incerta corpora, in Fixo ſtellarum genere collocent. Stellæ enim Fixæ omnes eandem prorſus diſtãtiam inter ſe, qvam in primâ creatione ſemel adeptæ ſũt ad præſens uſq; momentum ſine ullâ variatione retinent: loca fineſq; ſibi præſcriptos, ex amuſsim tuẽtur. Neq; enim Pleiades propiores fieri Suculis; neq; Sirium propiùs moveri ad Geminos; neq; Pegaſum extruſo Delphino hujus locum occupare; neq; Leonem ſtellas ſuas cum ſtellis Cancri commiſcere certiſsima experientia indubitatum reddidit. Videmus etiã, ut alias innumeras ſtellas omittam, exorto Orione, Arcturo, utrâq; urſâ, ſimul vicinas apparere ſtellas (qvales ſunt Lepus, Corona ſeptemtrionalis, Caſsiopeia, Cepheus, & Andromeda) eâdem planè diſtantiâ & ſerie, qvâ vetuſtiſsimi qviq; annotârunt

târunt Aſtronomi. Verumenimverò fatuum illud ſtellarũ genus non manet uno ſemper loco immotum; non eandem cum ſtellis, in qvarum viciniâ accenditur, perpetuò retinet diſtantiam. Cometa, qvem Milichius anno 1531 obſervavit, modò ſedem fixit in Leone; modò in Virgine, modò in Librâ; itâ ut uno die aliàs ſex, aliàs qvinq; , aliàs qvatuor confecerit gradus. Idipſum planum fecit Cometa anni 1577 qvi viam itineris ſub ultimo cœlo delegit circulum magnum ab arcu Sagittarii recta ad Pegaſi pectus. Sedem enim à primæ apparitionis loco ſibi qvæſivit aram Antinoi; poſt aram Antinoi Eqviculum; poſt Eqviculum pectꝰ Pegaſi; donec tandem totus evanuit priuſqvam ſtellas Pegaſi lucidiores, qvas in qvadrangulari figurâ poſitas crucem Salvatoris vulgus vocare ſolet, conſeqvueretur. Sed qvid remotiora à memoriâ hominum exempla ex alto repeto: in promtu eſt, & recenti memoriâ, vivũ & adhuc ſpirans exemplum illius Cometæ, qvi ante dies aliqvot conſpiciendum

Milichius in ſecund. libr. Plin. cap. 25.

Mæſtlinus in præſcripto tractatu cap. primo.

endum ſe præbuit, ad verticem capitis ſenſim tendendo: qvi locum primæ apparitionis qvàm variè mutaverit, ipſi deprehendimus. Neq; verò nova illa ſtella, qvæ anno 1572 in ipſiſſimâ ſphærâ octavâ ſub ſidere Caſsiopeiæ hærere viſa, cum pleriſq;, mũdo coævis ſtellis, formæ & luminis præfulgidâ majeſtate ita certabat, ut nihil à genuinis ſtellis differre, imò pleriſq; præſtantiorem fuiſſe omnes fateri cogerentur, hanc noſtram aſſertionem impedit. Taceo enim qvòd ſucceſsivè tam qvantitate qvàm lumine imminuta, ante ſeſqvialterum annum ab exortu ſuo diſparuerit; candem etiam cùm præſtantes Aſtronomi: tum imprimis Redivivus ille Ptolemæus, meritò ſic nominandus, Tycho Brahe potiùs miraculis qvàm ſtellis avt meteoris annumerandam eſſe arbitratur. Cujus verba hæc ſunt: *Effulſiſſe* (inqvit Tycho) *novam aliqvam ſtellam, qvæ à mundi primordiis nuſqvam antea patuerit, eandemq; ultra integrum annum in eodem cœli loco perſeveraſſe, atq; ſucceſsivè tandem diſparuiſſe, MIRACuLuM*

Novam ſtellam anni 1572 inter miracula refert Tycho Brahe, in monumento qvodam de hác ipſá edito pag. 316.

LuM est, omnium hominum expectatione & captu majus, & inter ea, qvæ à primævâ mundi origine in totâ rerum naturâ extiterunt, literisq; prodita sunt admiranda spectacula, si non maximum, saltem illis æqviparandum, qvæ in Solaris cursus inhibitione tempore Josvæ facta, ejusdemq; retractione ostendente Gnomone Sciioterici ab Achas rege extructi, cum decumberet Ezechias Rex Juda; avt etiam obscuratiõe Solaris luminis, eo die & horis eveniente, qvando Salvator noster CHRISTuS Dei filius, victimam Æterno Patri pro redemtione generis humani in arâ crucis sese obtulit; abscondente tunc Sole vultum suum, terrisq; lumen & radios invidente, tanqvam eum, per qvem omnia, tũ ipsemet Sol reliqvaq; universi mundi corpora, tam cœlestia, qvàm terrestria condita essent, hominem factum, pro humano genere mortem ignominiosam subire, rem tam indignam, cernere recusans, faciemq; præ commiseratione atq; pudore obvelans. Hactenus ille. Ex hisce jam commemoratis omnibus firmiter concludimus: Cometas non posse ad stellarum fixarum genus referri: qvoniam insignis corũ

est

eſt varietas ut in motu ſic etiam in loco. Nunqvid ergo in errantium genere habebimus? Habent profectò aſſertores æternitatis Cometarum; qvi tantùm honoris, tantùm dignitatis deferunt crinito iſti & cavdato generi, ut in avguſtiſsimo Planetarum cœtu & concione collocare ne vereantur. Pro ipſis eſſe videtur varietas & diverſitas locorum, qvæ cum Planetis qviddam commune habere videtur. Sed cùm hi omnes ſempiterno & minimè abnormi inceſſu in Zodiaco regio ſuo palatio perpetuò diſpatientur, nec metas ejus ad latum ungvem tranſiliant; Cometæ verò intra & extra Zodiacum generentur & moveantur, hi in Planetis cenſeri neqveunt. Sic Cometa ille, qvem ann9 1533 ſuſpexit, in maximè diſtanti intervallo à Zadiaco in viciniâ Aſteriſmi Pegaſi apparuit, ſicut obſervatum reliqvit Milichius. Qvibus verò hæc contingit felicitas ut intra regiæ Planetarum avlæ metas accendantur; ii ſtatim egreſsi, in pedes, ut ita dicam, ſe conjiciunt, cum tantis dominis & prin-

Milichius in ſecund. libr. Plinii cap. 25.

principibus se nihil commercii habere qvasi significaturi. Qvòd suo tempore Cometam fecisse Aristotelis ait, qvi à Sole & Zodiaco usq; ad Zonam Orionis fugam arripiens tandē deficiente pabulo extingvebatur. *Aristot. lib. I. Meteo. cap. 6.*

Operæ precium est hoc loco perpendere subtilitatem eorum, qvi Cometas communium qvarundam affectionum gratiâ, qvibus cum Planetis nonnihil conveniunt, Planetarum numero adjungere volunt. Calefaciunt, inqviunt, Cometæ & exsiccant; qvæ sunt qvædam qvasi Planetarum privilegia. Qvàm futile & nullius momenti hoc sit, vel ipsi, qvi physicarum rerum doctrinam leviter attigerunt, considerare poterunt. Ignem enim nostrum, qvo in focis utimur, æqvè calefaciendi & exiccandi pollere sciunt virtute, nec tamen ob id inter cœlestium corporum gregem recensendum esse arbitrantur. Qvòd verò Democritus & Anaxagoras sentiunt, Cometam esse nihil aliud, qvàm concursum qvendam aut confluxum radiorum Planetarum translaticiū est,

& ex

Milichius in secund. Plinii lib. cap. 25.

& ex inani petitum. Qvippè notatum & animadversum est, singulos Planetarum in distinctissimis locis conspectos fuisse, eo tempore, qvo Cometa in alio cœli cardine fulgebat; id qvòd anno 1531 se observasse Milichius memoriæ prodidit. Rursus deprehensum est sæpissimè in unum convenisse Planetas: ubi tamen nullum ejusmodi comatum avt barbatum Phænomenon radiorum illorum mixtura excitatum est. Si maximè è vero havstum esset Democriteum hoc & Anaxagoreum commentum; tunc qvẽadmodum Planetarum Synodos calculi beneficio præmonere possunt Astronomi: ita tempora apparituri & disparituri Cometæ ab iisdem prædici possent. Qvid, qvòd aliqvot dierũ spacio durare non possent, si ex tali radiorum coitu producerentur, cùm plurimos Cometas ultra semestre spacium fulsisse & perseverasse in propatulo sit? Nam si ex coëuntibus Planetarum radiis existerent, necessum foret, ut post λύσιν Synodi, Cometæ evanescerent, unoqvoq; Planetarum

lumini-

luminis sui symbolum detrahente. Ejusdem farinæ est Hippocratis Coi opinio: qvi Cometas ratione corporis stellares, cavdæ verò ratione elementares esse asserebat Ratum certé & fixum manet qvòd supra probatum est, & in diem qvasi demonstratum, nullam ac ne minimam qvidem stellulam mundo coævam in nihilum esse redactam. Qvis verò inter Astronomos, tam stolidus est, ac oculorum suorum expers, qvin notârit, qvin observârit, Cometas non tam qvò ad cavdas, qvàm qvò ad ipsissima corpora fuisse pavllatim deminutos, & tandē planè & plenè extinctos? Neq; Hippocrateam hanc opinionem tueri potest qvòd Aristoteles asserit, ab Ægyptiis animadversum, Planetis etiam nonnunqvam adhæsisse crines, seq; in stella ad coxas Sirii idem spectasse: nec qvòd Aristotelē seqvutus Plinius affirmat dicens: *Sparguntur aliqvando & errantibus stellis cæterisq; crines.* Nam ejusmodi comæ statim, illæso omninò corpore, cui adhæsisse videbantur, ab oculis ho-

Arist. lib. 1 Meteorol. cap. 6.

Plin: lib. 2. cap. 25.

minum ſeſe ſubducunt, ac iterum evaneſcunt. Probabile eſt hoc ſtellis accidiſſe ex medii aëris idoneâ ad eam rem diſpoſitione, nimirum avt propter tenuiſsimas atq; rariſsimas, avt propter nimis longinqvas, & ad qvas acies oculorum penetrare neqvivit, exhalationes in aërem intermediũ elevatas; ſicut parelios, paraſelinas, virgas, halones & hujuſmodi alia meteora propter peculiarem intermedii aëris conſtitutionem freqventiſsimè conſpici notum eſt. Ejuſdem porrò valoris eſſe videtur Cardani opinio, qvi in principio libri de rerum varietate, item libro qvarto de Subtilitate aſtipulatur cavdam Cometarum ſemper oppoſitam Soli partem ad ungvem reſpicere, ipſamq; cavdam nihil aliud eſſe, qvàm penetrationem qvandam ſplendoris ſolaris, per lumen capitis Cometæ tranſeuntis; ſiqvidem id minùs clarum eſt, ideoq; nec ſine impedimento radios ſolares transmittit velut veræ ſtellæ, nec eos reflectit, ut Luna, cùm non conſtet ex tam densâ materiâ,

riâ,

riâ, ſed medio qvaſi modo ſe habeat. Qvod avtẽ in hunc modũ cavda procreari poſsit ex ſplendore Solis, caput ſive corpus Cometæ tranſeunte, experimento comprobare intitur, per candelam Soli oppoſitam, ita ut radii Solares per ipſius flammam tranſeant, qvòd tamen Tychoni Brahe experiunti non ſuccelsit, ſicut libro de Cometâ anni 1577 teſtatur. Hanc, inqvam, Cardani opinionem nullomodo ſibi conſtare certum eſt. Nam cùm ipſam Cometæ ſtellam ſev ipſum corpus aliqvot diebus poſt integram cavdæ conſumtionẽ, ateſtante etiam illo, qvi noviſsimè fulſit, apparere experientiâ deprehenſum ſit, ſtatim hanc ſententiam collabaſcere & corruere non dubium eſt. Tycho Brahe qvoq; præſtantiſsimus Aſtronomus Cometã anni 1577 toto apparitionis tempore, cavdam ad amuſsim, non in oppoſitas partes à Sole, ſed exqviſitè à Veneris ſtellâ porrexiſſe avctor eſt; atq; ob id ejus cavdam ex penetratione ſplendoris Solaris nullo modo ortam fuiſſe indubitanter ſeqvitur.

Tycho Brahe lib. de Comet an. 1577 pag. 162.

Ibib. pag. 164.

Duo ſunt qvæ hactenus probare ſtuduimus; Cometas neq; in Fixo, neq; in Erranti genere bono titulo haberi poſſe. Nunc anteqvam progrediamur ulteriùs, animos pavlliſper adjiciemus ad ἀνομοιότητα figuræ Cometarum & ſtellarum; qvo facto non leue naſcetur argumentum, qvod Cometas de ſtellarū gradu dejiciet. Stellæ eqvidem per ſe omnes eandem perpetuò formam, eandem ſemper figuram circularem, gibboſam, & qvaſi exactiſsimâ rotunditate tornatam, conſtantiſsimum in modum ſartam ac tectam conſervant. Cometæ verò nunc hâc, nunc aliâ atq; aliâ ſpecie conſpiciuntur: qvibusq; non Proteus avt Vertumnus plures induerit formas. Pro variâ etenim materiæ, qvâ conſtant, diſpoſitione, modò crine ſangvineo horrentes (ut cum Plinio loqvamur) & comarum more in vertice hiſpidi cernuntur: modò jaculi more vibrantur ocyſsimo ſignificatu; modò breviorem & in mucronem faſtigiatam formam referunt; modò doliorum apparent

Plinius libro Secundo. cap. 25.

figurâ

figurâ in concavo fumidæ lucis; modò cornu ſpeciem repræſentant; modò lampadis ardentis imitantur facem; modò eqvinæ jubæ ſimilitudine conſpiciuntur; (qvam in haſtam mutatam fuiſſe, olympiade centeſimâ ſextâ, urbis anno trecenteſimo nonageſimo idem refert Plinius) modò candido & argenteo lumine ita refulgentes, ut vix contueri liceat, cernuntur.

At hîc video mihi negocium non leve faceſsere graviſsimum & acutiſsimum Philosophum Senecam, qvi ſententiam ſuam defenſurus ait: Tota mundi concordia à diſcordibus conſtat. Non vides qvàm contraria inter ſe elementa ſunt, grauia & levia ſunt, frigida & calida, humida & ſicca. Non ad unam formam natura opus ſuum præſtat, ſed ipſa varietate ſe jactat; qvocirca non referre putat, qvò minus Cometæ ſint ſtellæ, licet forma non reſpondeat ad exemplar. Etſi avtẽ vero conſonum eſt qvòd ait Seneca, natura varietate ſe jactans maximam formarum effinxit varie-

Seneca Philoſo lib. 7 natur. qvæſt. cap. 27.

tatem : qvis tamen idcircò avt canẽ bovẽ, avt murem elevantũ, avt anserem eqvũ, avt passarẽ camelum, atq; ita Cometam stellam, esse dicat qvia natura non ad unam formam opus suum præstet? Nulli, credo, qvibus sana mens est; nulli qvi in Philosophicis mediocriter versati nulli; qvi sensu tantùm communi sunt præditi hoc statuere avdebunt; nisi fortè

Candida de nigris, & de candentibus atra

facere veluerint. Possem hic evagari latiùs, & rem vivis ac spirantibus aliqvamplurimis argumentis demonstrare; nisi me brevem esse tempus admoneret. Mihi enim properandum est necessariò, ut ea, qvæ supersunt sine morâ exponam; ne benevolentiâ & benignitate avrium atq; mentium vestrarum, qvas dicenti mihi adhibetis abuti videar. In antecedentibus, ejus generis rationes à me comportatas, & in medium adductas esse arbitror; qvibus Cometas esse è genere & familiâ meteororum; neq; qvenqvam eos jure in album stellarum referre posse, satis luculenter demonstratum fuerit.

Supereſt ut parem animum appli-cem ad reliqvam declamationis meæ partem; ubi locum ediſseram in qvo Cometarum corpora ſint ac conſi-ſtant. Ampliſsima ſanè hic dùſpu-tandi nobis oblata ſeges eſt; & qvæ, ſi juſto dicendi filo colliganda eſſet, peculiarem qvandam orationem re-qvirat; ſed ea mihi contrahenda & in qvampavciſsima conferenda.

Inveterata eſt, atq; omniũ ferè Aca-demiarum pulpita replevit ſententia Ariſtotelis; qvæ certitudine qvaſi cum oraculis Delphicis certans, in multorum mentibus tam firmas egit radices, ut inde nullo labore extirpa-ri qveat; intra cœleſtia mundi thea-tra nihil novi, qvod ipſi Cœlo con-genitum & coævum non ſit, unqvam prodire poſſe. Cœlum volunt nullis generationum, nullis corruptionum viciſsitudinibus alligatum; ſed qvòd perpetuis legibus aſtrictum, ſit con-ſtans & æternum. Ortus verò rerum & interitus, item alterationes, & o-mnis generis μεταβολὰς alias, elemen-tari mundi parti, intra Lunaris ſphæ-

ræ cavitatem contentæ, ſolummodò aſcribunt. Ex qvo factum eſt ut ullum Cometam extra elementaris imperii limites, intra Cœli terminos conſtituere, avt alibi etiam qvàm infra Lunã accendi affirmare ἄτοπον & nimis inſolens ipſis videri poſsit. Itaq; ſi Socrates præſente Phædro amorem vituperaturus, facere id non ſuſtinet, anteqvam pallio caput velaverit; multò me magis verecundari æqvum eſſet in tantâ doctiſsimorum hominum congregatione, prolabentem nonnihil ab eâ opinione, qvæ ut antiqviſsima videtur, ita etiam uſitatiſsima, in aliam. Verum enimverò facilè me veniam à vobis impetraturum confido, ſi ad tritum illud verbum animos pavlliſper adjeceritis: P*hiloſophari cuiq; liberum eſt.* Et qvis eſt, qvi cogitet, Philoſophiam eſſe ullius hominis avctoritati alligatam; niſi fortè, qvi alienæ opinionis mancipium eſſe voluerit? Ad hæc nihil in hanc ſententiam adferam, qvod in meo cerebro natum ſit; ſed qvod à præſtantiſsimis Mathema-

thema-

thematicis inventum, & gravissimorum virorum suffragiis approbatum est. Neq; verò mirum est eos interdum labi & hallucinari, qvi rerum naturalium arcana multis magnisq; obscuritatibus involuta, & in intimis Naturæ recessibus abdita & retrusa, acumine suo scrutari cupiunt. Etenim tanta est Naturæ caligo, tanta & tam inexhavsta abyssus: ut mens humana ad secreta ejus, ea præsertim qvæ a sensuum amplexu longiùs abvolârunt sit tanqvam ὀφθαλμὸσ νυκτυκόρακοσ ad clarissimum diei lumẽ, ut scitè loqvitur 2 Metaphysicorum Aristoteles, Qvapropter nemini insolens & novum videri debet, si interdum ea, qvæ temporum diuturnitate, & excellentissimorũ virorum avctoritate stabilita, ratissima & certissima videantur, per se sint fallacia, incerta & instabilia, atq; aliter multò se habeant, qvàm proponuntur & explicantur. Qvo pacto nos qvibus ex singulari Dei benignitate & gratiâ sacrarum literarum mysteria patefieri contigit; qvantum-

vis vetustate multâ suffultum Aristotelis dogma, de æternitate Mundi, hodierno die falsum & impium esse deprehendimus. Pari planè modo clarissimorũ virorum, qvos longa & multiplex rerum experientia cavtos & providos effecit, hodiernæ calculationes, fidelissimæ observationes, exqvisitissimæ demonstrationes, atq; exactissima instrumenta & machinæ Astronomicæ, hoc qvod pavllò ante exposui Aristoteleum placitum ex incerto & vano petitum esse, indubitatò demonstrant. Sed ne qvis hoc ad invidiam & reprehensionem Aristotelis, qvem aliàs suspicio & magni facio, à me confictum existimet: habeo nobilissimum tam ingenio & doctrinâ, qvàm genio & genere Tychonem Brahe, qvi omnes Cometas, qvotqvot ab anno 1576 ab ipso observati sunt, intra avgustissima cœli atria locum fixisse ex certissimis parallaxiũ doctrinæ fundamentis luculenter demonstrat. Hujus sanè viri testimonium plavsibilibus conjectationibus & palliatis placitis optimo jure præponi

Vid. secũd. ejus lib. de ætherei mundi recentioribus Phænomenis.

ni

ni poſſe videtur, cùm propter inſignē ejus in hâc arte peritiam, tum etiam propter exactiſsimorum inſtrumentorum & organorum mathematicorum poſſeſsionem, qvorũ maximam copiam in arce ſuâ Philoſophicâ, Vraniburgo unicæ huic arti excolendæ dicato, incredibili ſumtuum impenſione exqviſitiſsimè fabricatorũ, ſummâ animi tam voluptate qvàm admiratione videre licet. Sed ſunt & alii clariſsimi viri atq; præſtantiſsimi Aſtronomi, qvi in Tychonis Brahe ſentẽtiam pedibus euntes, hoc qvoq; Ariſtotelicum commentum, infirmârunt, improbârunt, damnârunt. Cornelius Gemma vir & Aſtronomus undeqvaq; eruditiſsimus, & in hoc ſtudiorum genere hæreditate qvaſi paternâ, exercitatiſsimus, Cometam illum anni 1577 (ut nihil dicamus de ſtellâ illâ novâ anni 1572. qvam ex Sphærâ octavâ fulſiſſe in primâ parte diximus) intra Mercurii Spæram, ſedem ſuam poſuiſſe doctiſsimè demonſtat. Idipſum affirmat Mœſtlinus, qvi hunc Cometam trium horarum ſpa-

Vid. ejus Apodixin Phyſicam & Mathe. de prodigioſâ ſpecie Cometæ an. 1577.

Vide ejus obſervatio: & demonſtrationem Cometæ ætherei anni 1577.

Vide ejus Theoriam novam cœleſtium meteωrωn capite 6.

ſpacio, nullam parallaxin ſev aſpectus diverſitatē admiſiſſe avctor eſt; qvòd qvidem fieri non potuiſſet, ſi infra Lunæ Sphæram motum ſuum exercuiſſet. Etenim in Lunâ ſenſibilis parallaxis ſev motus diverſitas ſemper deprehenditur. Heliſæus qvoq; Rœſlin, Medicus Tabernis Alſatiæ, inter alias rationes qvibus æthereum fuiſſe eruditè convincit; etiam hanc non inconcinnam adducit, inqviens: *Ex Phyſicis conſtat, nullū phænomenon, qvod ſit inferius orbe Lunæ, velociùs perfectiúsve moveri curſu diurno ipſâ Lunâ. Nam qvò qvæq; Sphæra propior eſt primo mobili: eò velociùs perfectiùsq; movetur motu primi mobilis, tardiùs avtem motu proprio; ac viciſſim qvantò à primo mobili longiùs removentur phænomena, tantò ab eo velocitate recedunt. Conſtat avtem hunc Cometam velociùs perfectiùsq; promotum fuiſſe ipſâ Lunâ motu ſcilicet primimobilis, tardiùs avtem motu proprio. Nam cùm Luna ſingulis diebus motu proprio perficiat ad minimum XI gradus; ille Cometa duplò aut triplò tardior fuit ipſâ Lunâ, etiam cùm velociſſimus fuit; poſteriùs avtem multis vicibus tarditate Lunam*

nam

nam ſuperavit, hoc procul dubio nomine, qvia minùs reniti potuerit motui raptus & primimobilis. Qvare etiam conſtat hujus motum perfectiorem fuiſſe, et ſupra Lunam collocandum eſſe. Hæc ille. Extant ſanè in alteram partem doctiſsimorũ qvorundam virorum ſcripta, qvibus cavdatum iſtud jubar, in ſublunari aëris regione, ſecundum Ariſtotelis placita, extitiſſe demonſtrare conati ſunt. Sed Tycho Brahe in libro ſuo, qvem de hoc ipſo Cametâ in lucem edidit, hoſce viros toto cœlo à vero ſcopo aberraſſe convincit, ac qvid qvemq; eorum in errorem impulerit, ſatis luculenter demonſtrat. Qvo loco ſilentio involvendum non eſt, de clariſsimo viro Thaddæo Haggetio, qvi præcipuus hujus ſentẽtiæ tutor ac defenſor fuit. Is perſpectâ veritate, & lapſu ſuo ſponte cognito, in ſcripto qvodã, qvo Cometam Anni 1580 æthereum fuiſſe dilucidè affirmârat, priſtinum ſuum errorem, bonorum inſtrumentorum defectu commiſſum, hiſce verbis clarè revocavit atq; damnavit: *In proximo Cometâ* (inqvit) *Anni 1577, ob*

cavſſas

causas supra aßignatas parem diligentiam adhibere non potui. Itaq; minimo negotio evenire potuit, ut mihi qvoq; aliqvis error obrepserit. Nam ipse nunc demùm in secundis meis cogitationibus animadverti, parallaxin à me aßignatam, acceptæ distantiæ Cometæ diversis horis à vicinis stellis, & vix 4 avt 5 scrupulis variatæ, respondere non poße. Itaq; illum qvoq; Cometam, ego supra Lunam collocandum censerem. O egregium virum Haggetium! ô mentem veritatis amore flagrantem! qvæ etiam propria errata in lavdem veritatis & recti corrigere & emendare non turpe duxit. Verùm ne à modernorum ore & avctoritate solummodò pendere videamur, ad antiqva recurrentes secula, è veteri memoriâ, qvod ad rem propositam spectare putemus, unum testimonium depromamus. Albumásar, qvi circa annum Christi 844 claruit, suo ævo qvendam Cometam altiorem Lunæ, qvid dixi Lunæ? imò Veneris sedibus, conspectum esse refert. Qvid qvæso, de hoc Cometâ sentiendum est, si non alius Come-

tis

tis locus, qvàm qvi elementaris regionis ambitu includitur, attribuendus est? Concludamus ergo, & contra Aristotelis Hypothesin firmiter teneamus necessùm est; etiam supra Lunam, hujusmodi crinita & barbata prodire sidera. Ardua verò & difficilis explicatu qvæstio hic occurrit, unde suppetat tanta copia materiæ eorum Cometarum, qvi in æthere existunt. Si enim terrenarum exhalationum & vaporum altitudo (sicut testantur Vitellio & Alhàsen optici) non excedat dextantem unius sexagesimæ diametri terræ: σόφισμα illud qvod per aërem, ignem (si qvis est) sphæramq; ipsam Lunæ vapores elevari fingit, nimiam absurditatem sapere videtur. Qvinimò etiamsi vapores & cætera exhalationum genera è corporibus humidioribus educta ad æthera usq; penetrarent; tamen ad tantorum corporum aliqvando terram ipsam magnitudine suâ excedentium, procreationem nullomodò sufficere possent. Hujusmodi & similes alias difficultates, qvæ hoc lo-

co de-

co demonſtrationum certitudinem in dubium reducere videntur; clariſsimus & rei Theologicæ conſultiſſimus vir Lambertus Danæus, in ſecundo Phyſicæ ſuæ tractatu feliciſsimè & accuratiſsimè expedire videtur: ubi ex aqvis cæleſtibus ſuam qvoq; meteora habere materiam ex ſacris literis pulcerrimè demonſtrat. Eſſe avtē revera aqvas cæleſtes docet Moſes vir Deo cariſsimus & familiariſsimus in eo libro, qvē Geneſin appellavit; ubi Deus aqvas qvæ ſunt ſub expanſione, ab aqvis qvæ ſunt ſupra expanſionem diviſiſſe dicitur.

Gen. cap. 1. v. 7.

Neqve huic ejus ſententiæ officit ſententia, qvam animo imbibére, qvi de nubibus interpretantur, qvoties θεόπνευστοι literæ cæleſtium aqvarum faciunt mentionem. Prædicto qvippè in loco non dicit Moſes: diviſit aqvas, qvæ erant elevandæ in altum; ſicut vapores qvotidiè attolluntur & elevantur ex aqvis noſtris: ſed dicit, diviſit aqvas, qvæ ſunt ſupra expanſionem, ab eis qvæ ſunt ſub expanſione. In eandem ſententiam idem

idem ille vir Dei Moſes de diluvio
loqvens, pronunciat Catarractas Cœ- Gen. 7. v. 11.
li, qvæ cæleſtes aqvas continent Dei
juſſu & mandato eſſe apertas; aperi-
ri avtem ἀκυρολόγως dicerentur ſi
nullæ eſſent ibi aqvæ. Extra enim
controverſiam eſſe arbitror, qvod Re- Pſal. 104.
gius Propheta David, canit Iehovam v. 3.
ſuperiora ſua contignaſſe & conca-
meraſſe aqvis. Eſtq; hoc loco obſer-
vatione dignum, & ad rem qvam mi-
hi oſtendendam propoſui, valdé com-
modum, qvod ſcriptum legitur Gen.
7. verſib. 20 & 21 aqvas diluvii ſupra
altiſsimos montes qvindecim cubitis
eminuiſſe; qvia tantam aqvarum vim
& copiam ex vaporum è terrâ aſcen-
dentium reſolutione exſtitiſſe incre-
dibile eſt. Qvippè è mediâ Philoſo-
phiâ, & intimâ ſapientiæ æde qvidam
depromtum volunt illud; ex qvinde-
cim vaporum libris, vix unam uni-
ciam aqvæ confici poſſe; qvemadmo-
dum ex nivis magnâ mole reſolutâ
apparet. Achilleum eſſe, & planè in-
victum, pro aqvis cæleſtibus videtur
illud Levitici cap: 26. v. 19 & Devtro-

nomii cap 28. v. 23 petitum testimonium, ubi magnus ille pluviarum largitor, & omnium meteororum conditor Deus, Legis suæ transgressoribus Cœlum, Cœlum inqvam æneum & ferreum minatur. Sed hanc sententiam confirmant non modò è divinis petitæ rationes, sed etiam argumenta ex Philosophiâ desumta. Si enim (ut ex Vitellione & Alhásen opticis supra adduximus) maxima vaporum altitudo non excedat dextantem unius sexagesimæ diametri terræ; profectò supremi aëris meteora, ex terrenarū exhalationum fumis generari veritati absonum esse videtur. Qvanqvam verò recentiorum opticorum nonnulli, diversum à superioribus statuentes, altiorem qvendam terminum vaporibus è terrâ egredientibus præscribunt; nemo tamen est, qvi trecentorum miliarium altitudinem illos superare asserit. Qvo modo Cometam illum anno 1475 natum, qvem Regiomontanus octo semidiametris id est sex millibus octingētis & octuaginta miliaribus ἐν πλάτει à terræ centro

tro

tro remotũ fuiſſe deprehendit; non ex terræ fumis, ſed cæleſtib9 aqvis extitiſſe vereſimile eſt. Cùm itaq; conſtet qvaſdã aqvas exiſtere, & ex hiſce meteora produci; ſanè nil obſtat qvò minùs dicamus Deum pro immenſâ ſuâ ſapientiâ & potentiã ex eiſdem aqvis cœleſtibus materiam Cometarum Ætheriorum generationi convenientem excitare, qvæ poſtea ipſo jubente coacta & compacta, & à Sole ſev alio Planetâ inflammata, tam diu ardeat, donec voluntati divinæ ſatiſfecerit. Expoſui adhuc avditores humaniſsimi, eorum ſententiam qvi docent hujuſmodi barbata & crinita ſidera, etiam ſupra Lunæ orbiculationes exſtitiſſe; venio nunc ad illos, qvi Cometas omnes, qvotqvot ab initio viſi ſunt, intra Cœli ſepta coruſcaſſe avtumant. Horum ſanè ſententia, qvæ è ſex avt ſeptem exemplorum coacervatione orta eſt, ſi ad ſuperiorum ſeculorum obſervationes, qvæ qvoſdã ſublunaris regionis limitibus non evolaſſe teſtantur, examinata fuerit, nullo modo ſibi conſtare poſſe,

deprehenditur. Regiomontanus Aſtronomus peritiſsimus anno 1475 Cometam qvendam in ſupremo aëre exortum obſervavit; qvi octo ſemidiametris à terrâ diſtabat. Qvem Cometam Apianus, non minùs clarus in re Aſtronomicâ qvàm peritus, ex ſuperiorum Planetarum infelici poſitu naſciturum prædixit anno 1532; eum non in Cœlo, ſed ſummo aëre, domicilium ſibi paraſſe Aſtronomum Vienenſē Ioh. Vogelinum deprehendiſſe accipimus. Qvíd verò de iis Cometis, qvi ante annos modò nominatos retrò numerando fulſerint, ſtatuendum? Nihil certi: qvia tum tempeſtatis nondum ſatis exculta ſed adhuc qvaſi in cunis erat doctrina parallaxium. Qvo poſito ſufficiunt probationis loco probatiſsimorum virorum teſtimonia, qvæ non omnes Cœlo Cometas aſcribendos eſſe ſatis apertè convincũt. Neq; hoſce viros propter hypotheſium incertitudinem aberraſſe putandvm eſt. Etenim ſicut indicat nobiliſsimus & clariſsimus Tycho Brahe, ſi ex Rigiomontani hypotheſibus,

Tycho Brahe in libro

thesibus, avt nullam avt exiguam 1577 anni Cometam habuisse parallaxin, ideoq; minimè in elementari regione: sed longè supra Lunam in ipso Æthere motũ suum exercuisse compertum sit; mirum sanè videretur, si non ex iisdem hypothesibus, ipse avctor Regiomontanus qvid certi de 1475 anni Cometæ loco pronunciare potuisset. Vbi simul hoc notandum est, qvod hoc loco subjungit & alibi etiam inculcat Tycho; Regiomantani viam non habere locum ubi res circa minima versatur, sed saltem qvando magna & sensibilis parallaxium existit diversitas. Qvod cum ita sit, qvemadmodum excellentissimi hujus Astronomi testimonio confirmati credimus; non dubium est, qvin, si doctissimus ille Regiomontanus prædictum Cometam omnem per parallaxes institutam observationem propter nimiam altitudinem respuisse, atq; omnem aspectus diversitatem exclusisse deprehendisset; æthereæ regioni adjudicasset. At verò qvia, ut veresimile est, in illo majorem aspectus diver-

de Cometâ anni 1577. pag. 156.

 sitatem

tatem qvàm in ipſâ Lunâ animadvertit, elementari regioni illum deputare non dubitabat. His copiis facilè ſperamus fore, ut eorum ſententia, qvi accenſas ejuſmodi in alto faces tam in rebus cœleſtibus qvàm ſublunaribus conſiſtere poſſe exiſtimant, victoriam obtineat, palmamq; reportet. Qvæ tamen omnia à me ita diſputata, ita affirmata, ita propoſita ſunto, ut nullius avctoritati, nullius exiſtimationi qvicqvam detractum, avt ademtum velim. Salva, ut debeo, & illibata relinqvo aliis clariſsimis viris ſua judicia, qvi pro contrariæ ſententiæ veritate dimicant; ego enim cum eloqventiſsimo Sturmio æqvitatē & humanitatem in judiciis noſtris amo: ſi ſemper idem ſentiendum; nihil novi inveniendum.

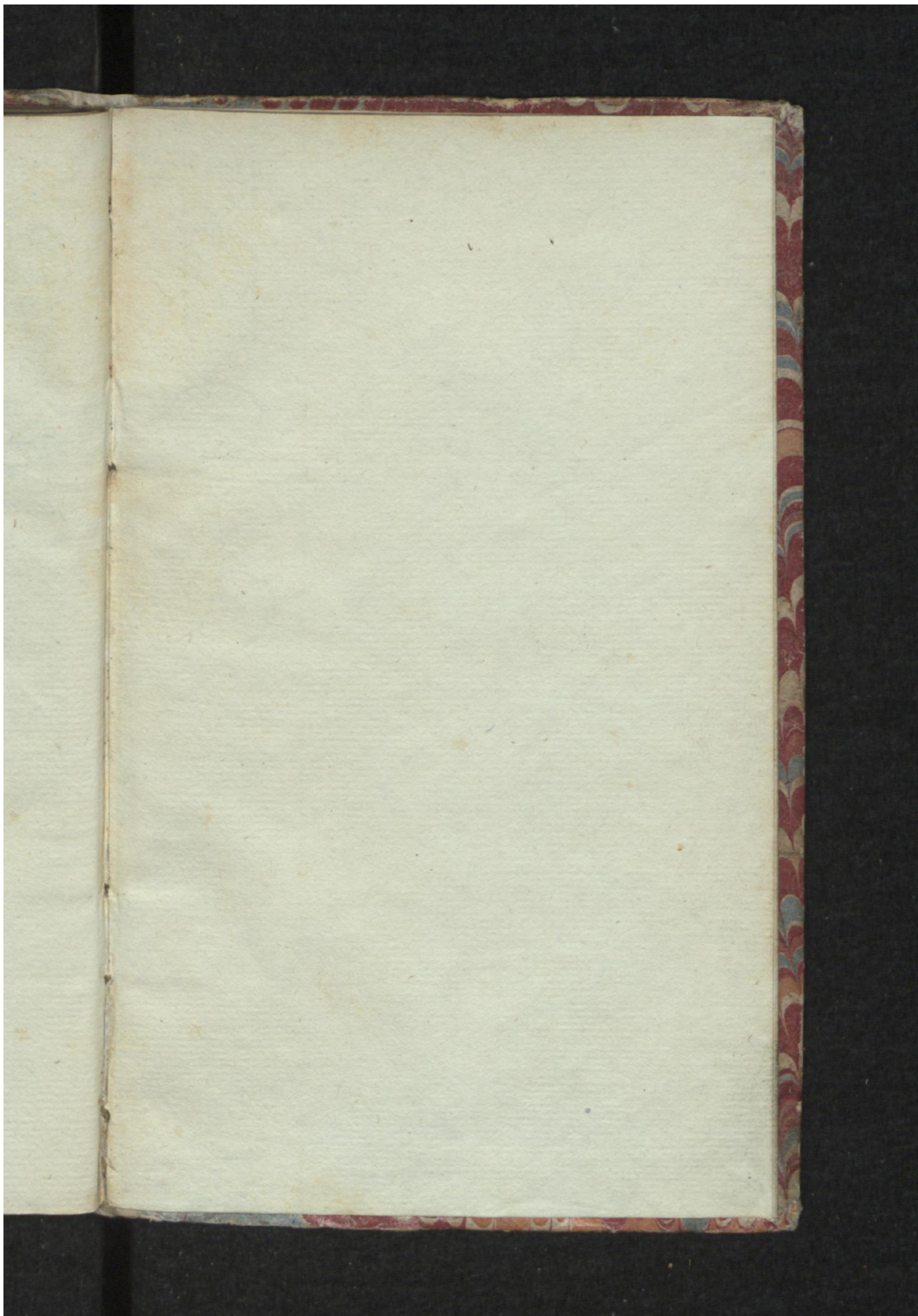
Dixi breviter ut propoſueram de Cometarū genere & loco; & qvanqvā hanc totam declamationem, qvotidianis verbis & minùs ornato dicendi genere contexui; tamen ſpero eam æqvè vobis caram fuiſſe, ac ſi omnes undeqvaq; flores conqvirens, omnes

dicendi Veneres Cupidinesq; avcu-
pans, eleganti qvodam ac modulato
verborum ſono avres veſtras demul-
cere ſtuduiſſem. Potueramus avtē
plura adjicere, niſi metas ſuas oratio
noſtra tranſilire viſa fuiſſet, & iuſtitu-
to noſtro qvantùm per vires ingenii
licuit, ſatisfactum eſſet. Qvòd reſtat
viri præſtantiſsimi juvenes atq;com-
militones humaniſsimi, exigo nunc
eandem veſtram benevolentiam atq;
humanitatem, qvam ab initio à vo-
bis precatus ſum qvāq; mihi toto hoc
diſputationis curſu præſtitiſtis; ſimul
vos ſingulos& univerſos obnixè roga-
tos volo, ut ſi qvid à me minùs com-
modè, minùs concinnè, parum pru-
denter, parum decenter dictū, in bonā
& amicam partē velitis interpretari.
Qvòd ſi, qvemadmodū de veſtrâ be-
nevolētia planè nō dubito, obtinuero,
cuncta grati animi officia avctoritati
& humanitati veſtræ debita & dedita
lubens libensq; offero, & ſpontè de-
fero. Deo opt. max. cui qvæcunq; hic
acta dictaq; ſunt, grata & accepta eſſe
volo; gratâ mente immortales lavdes
dici

dicim9 qvòd in hac extremâ & turbulentâ decrepiti mũdi senectâ, ecclesiolæ suæ aliqva tuta & tranqvilla secernit halcyonia; qvòdq; nos ad gremium matris ecclesiæ, pretioso Christi nostri sangvine partæ & spiritu sancto sanctificatæ colligere & aggregare dignatus est. Eundem porrò supplice voce imploramus, ut latera sub vexillo suo militantium, Geniorum suorum alis clavdat: qvò tandem superatis infestissimis hostibus coronam gloriæ omnibus electis in Cœlo repostam, conseqvamur, eâq; in omnem æternitatem fruamur.

DIXI.

turbu-
cleſio-
ſecer.
d gre-
Chri-
u ſan-
grega
ō ſup-
ra ſub
iorum
m ſu-
coro-
in
a-

Egel BB 1990